

**MALAKA OSHIRISH TIZIMIDA SIFATLI ONLAYN KURS YARATISH UCHUN
ZARURIY VOSITALAR
(FOUNDR ONLAYN KURSI TAJRIBALARI ASOSIDA)**

G. S. Rahmonova

A.Avloniy nomidagi XTMO'IBITI tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6845412>

Annotatsiya. Malaka oshirish tizimida onlayn kursni ishlab chiqish, yaratish, shakllantirish va tinglovchilarga yetkazish ko'plab mexanizmlarning birgalikda ishlashi natijasidir va bu mexazmlar ishlashi uchun zaruriy texnologiya va vositalar bilan tanishish ko'p vaqt talab etadi. Global Industry Analysts tadqiqot kompaniyasi ma'lumotlariga tayanib, onlayn ta'lim sanoatida yuqori natijalar ko'rsatgan va obunachilar soni yuqori bo'lgan Foundr onlayn kursi tanlab olindi. Foundr onlayn kursi tajriba va tavsiyalariga asosan malaka oshirish tizimida onlayn kurs yaratish uchun zaruriy vositalarning eng ishonchli va mukammal bo'lganlari ko'rsatib o'tildi.

Kalit so'zlar: onlayn kurs, onlayn kurs yaratish, malaka oshirish tizimi, Foundr onlayn kursi, onlayn kurs yaratish uchun vositalar, kontent, loyiha, video dars.

**НЕОБХОДИМЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ СОЗДАНИЯ КАЧЕСТВЕННОГО ОНЛАЙН-
КУРСА В СИСТЕМЕ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ
(НА ОСНОВЕ ОПЫТА ОНЛАЙН-КУРСА FOUNDR)**

Аннотация. Разработка, создание, формирование и подача онлайн-курса в системе обучения является результатом взаимодействия многих механизмов, и на ознакомление с необходимыми технологиями и инструментами для работы этих механизмов уходит много времени. На основании данных исследовательской компании Global Industry Analysts был выбран онлайн-курс Foundr, который показал высокие результаты в индустрии онлайн-образования и имеет большое количество подписчиков. На основе опыта и рекомендаций онлайн-курса Foundr были показаны самые надежные и совершенные инструменты для создания онлайн-курса в системе обучения.

Ключевые слова: онлайн-курс, создание онлайн-курса, система обучения, онлайн-курс Foundr, инструменты для создания онлайн-курса, контент, проект, видеоурок.

**NECESSARY TOOLS FOR CREATING A QUALITY ONLINE COURSE IN THE
PROFESSIONAL DEVELOPMENT SYSTEM
(BASED ON THE EXPERIENCE OF THE FOUNDR ONLINE COURSE)**

Abstract. The development, creation, formulation and delivery of an online course in an in-service training system is the result of the collaboration of many mechanisms, and it takes a long time to become familiar with the technology and tools needed to make these mechanisms work. Based on data from the research company Global Industry Analysts, the Foundr online course, which has shown high results in the online education industry and a high number of subscribers, was selected. Based on the experience and recommendations of the Foundr online course, the most reliable and perfect tools for creating an online course in the in-service training system were shown.

Keywords: online course, online course creation, training system, Foundr online course, tools for creating online course, content, project, video lesson.

KIRISH

Jahon ta'lim ekspertlar guruhi bilan o'tkazilgan suhbatlar tahlili natijasida malaka oshirish tizimida onlayn kurs yaratishga yordam beradigan vositalar, dasturiy ta'minot, dasturlar va saytlarning yakuniy ro'yxatini tuzish uchun izlanishlar olib bordik. Biz Foundr onlayn kursi tajribalarini o'rgandik va sifatli onlayn kurs yaratish haqidagi savollarga javob topdik. Onlayn kursni ishlab chiqish, yaratish, shakllantirish va so'ngida kursni boshlash ko'plab mexanizmlarning birgalikda ishlashi natijasidir. Kursni yaratish uchun mukammal kontent yozish, har bir darsni rejalashtirish, marketing va ovoz ohangini tanlash uchun soatlab vaqt sarflanadi – endi hammasini birlashtirish uchun vositalar tanlash vaqti keldi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Onlayn kursni rivojlantirish uchun yo'lga chiqishdan oldin, barcha mashaqqatli mehnat nima uchun ekanligini bilish muhimdir. Onlayn kurs qurish vaqt va pulga arziydimi?

Bizning tadqiqotimiz va tajribamiz shunday deydi: ha.

Bugungi kunda ta'lim sohasida tub o'zgarishlar ro'y bermoqda. Siz an'anaviy ravishda keng ma'ruza zali, doskalar yoki hatto Sesame Street va Mister Rogers kabi bolalar dasturlash kontekstida o'rganish haqida o'ylashingiz mumkin, ammo ta'lim onlayn o'rganishga o'tmoqda.

Global Industry Analysts bozor tadqiqot kompaniyasi ma'lumotlariga ko'ra, onlayn ta'lim sanoati 2015 yildagi 107 milliard dollardan 2026 yilda 370 milliard dollargacha o'sadi.

COVID-19 pandemiyasidan oldin ham onlayn kurslar an'anaviy ta'limni har tomonlama ortda qoldirdi. Odamlar boshqa ta'lim oqimlari uchun maqbul variant sifatida onlayn kurslarni qidirmoqdalar. Hatto butun dunyo bo'ylab universitetlar va maktablar ham ko'proq onlayn ta'lim resurslarini taklif qila boshlaydilar.

Ta'limning kelajagi an'anaviy sinfda emas – o'quvchi kunning ko'p qismini ish stolida yoki mobil qurilmada o'tkazmoqda.

TADQIQOT NATIJALARI

Biz bilamizki jihozlarni to'g'ri tanlash juda qiyin va bu masala har qanday odamni stressga duchor qilishi tayin. Onlayn kurs yaratishga yordam berish uchun mo'ljallangan dasturiy ta'minot vositalari tashqaridan qo'rqinchli ko'rinishi mumkin, biroq bu aslida ish jarayoniga mos keladigan dasturlarni topish bilan hal etiladi. Stiven Kovi, "Yuqori samarali odamlarning 7 odati" kitobining muallifi, "Texnologiya va asboblarning xo'jayiningiz emas, balki sizning xizmatkoringiz bo'lsa, foydali va kuchli bo'ladi", deydi. Onlayn kurs yaratish sodda jarayon deb qarab, kursni boshlash uchun faqat eng yaxshi vositalar va texnologiyalardan foydalanish lozim.

MUHOKAMA

Kontentni ishlab chiqish vositalari

Onlayn kurs yaratishni boshlashdan oldin hamma o'quv materiallarini joylashtirish uchun joy kerak bo'ladi. Kontentni ishlab chiqish bosqichi – bu yaratilayotgan kurs asoslarini, kurs ssenariysi, motivatsion roliklarni, darslarni, ish varaqlarini yaratish va hatto moliya va byudjet kabi boshqa muhim materiallarni tashkil qilishdir. Kontentni to'g'ri rejalashtirmaslik yoki umuman ishlab chiqmaslik yaratilayotgan onlayn kursni tartibsizliklarga moyilligini oshiradi.

Foundr onlayn kursida barcha kurs mazmunini joylashtirish uchun Google Docsdan foydalaniladi. Kurs ssenariysidan tortib modul konturlarigacha, ishlab chiqarishdan oldingi muhokamalar va kurs chiqqanidan keyingi barcha hodisalarni Google Docs orqali amalga oshirish oson va qulay. Docsning keng imkoniyatlaridan biri shundaki, internet bor joyda istalgan vaqtda istalgan qurilma orqali kursga kirish mumkin. Kursga kirish yuqori darajali parol bilan himoyalangan va parolni avtomatik saqlash imkoniyati mavjud.

Google Meets – bu muhokamalar va uchrashuvlar o'tkaziladigan joy. Kurs boshlanishidan oldin, kurs davomida va undan keyin malaka oshiruvchilar bilan har kuni uchrashi mumkin bo'lgan tosiqlarni bartaraf etish, natijalar bilan o'rtoqlashish va kurs o'rtasidagi har qanday anglashilmagan ma'lumotlarni muhokama qilish uchun uchrashish lozim.

Loyihani boshqarish vositalari

"Hamma narsadan oldin tayyorgarlik muvaffaqiyat kalitidir." - Aleksandr Grem Bell. Loyihani boshqarish, nomidan ko'rinib turibdiki, loyihani tashkil etish va boshqarish san'atidir. Onlayn kursni ishlab chiqish va ishga tushirishda loyiha boshqaruvi muhim komponent hisoblanadi. Bu oldindan rejalashtirish, belgilangan muddatlarda ishlash va qaysi sohalarni yaxshilash kerakligini ko'rib chiqishga yordam beradi.

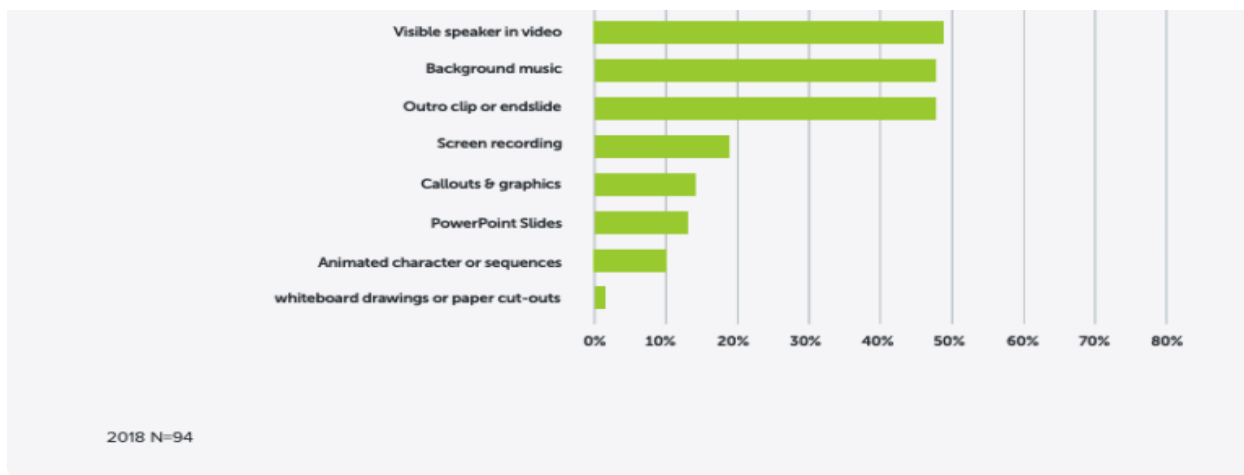
Loyihani to'g'ri boshqarish kursni bir zumda muvaffaqiyatli bo'lishini kafolatlamaydi, lekin bu nima ish berishini va nima ish bermasligini aniq ko'rishni kafolatlaydi va keyingi kurslar yanada yaxshiroq bo'lishiga imkon yaratadi.

Kursni ishlab chiqarish/yoziq

Ssenariy bo'yicha barcha yozuvlar tayyor va tartibga solingan, rejalashtirilgan, nima suratga olish yoki yozib olish aniqlangan va endi barcha qismlarni birlashtirib kurs yaratish vaqti keldi.

Ba'zi kurs o'qituvchilari uchun ishlab chiqarish bosqichi ularning sevimli qismidir, boshqalar uchun esa bu eng qo'rqadigan qism bo'lishi mumkin. Kamera qarshisida yoki mikrofon oldida dars o'tishni yaxshi ko'radiganlar uchun bu qiziqarli qism bo'lib, ular o'zlarining tayyorlagan darslarini erkin o'tishlari va kutilayotgan auditoriyani tajribalari bilan bahramand qilishlari mumkin. Boshqa kurs o'qituvchilarini esa kamera va mikrofon oldida bo'lish fikri biroz bezovta qilishi mumkin. **Onlayn kursdagi video va audio mahsulotining sifati uning qiymatini belgilaydi.** Kurs mukammal tashkil etilgan ma'lumotlarning durdona asari bo'lishi mumkin, ammo agar video sifati past bo'lsa va ovoz buzuq bo'lsa, hech kim undan zavqlanmaydi. TechSmith tomonidan o'tkazilgan so'rovnomada ishtirokchilardan o'zlarining yuqori sifatli va eng qiziqarli deb bilgan o'quv videolarini taqdim etishlari so'ralgan va uning natijasini quyidagi rasmda ko'rish mumkin.(1-rasm)

1-rasm

Kontentni boshqalardan yuqori darajaga olib chiqish siri ishlab chiqarish sifatiga bog'liq. Har qanday byudjetga mos keladigan yuqori sifatli video va audio yozib olish uchun keng imkoniyatlar mavjud. Ana shu imkoniyatlardan maksimal foydalanish lozim.

Ekranni yozib olish vositalari

Ekranni yozib olish vositalari sifatida turli xil dasturlar va sozlamalar ishlatilishi mumkin. Aksariyat vositalar kurs kontenti uchun kerak bo'lgan narsaga qarab bir vaqtning o'zida ekranni, ovozni va kamerani yozib olishga imkon beradi. Agar kursning mavzusi veb-sahifa ishlab chiqish yoki kodlash bo'lsa, ekranni yozib olish dasturi nafaqat real vaqt rejimida kodlashni, balki jarayonni tushuntiruvchi ovozni va auditoriyani e'tiborga olishi kerak bo'lgan narsalarni yozib olish imkonini beradi. Intervyular uchun Google Meets va Zoom ham audio, ham video yozib olish imkonini beradi, lekin har doim zaxira sifatida ekranni yozib olish vositasidan foydalangan maqul.

Foundr onlayn kursida ekran yozish vositalari

Mac foydalanuvchilari uchun:

- Mac: QuickTime bilan ekranni yozib olish (bepul)
- Mac: Mac uchun Camtasia (30 kunlik bepul sinov muddati + 99 dollar)
- Mac: Keynote-ni video faylga aylantirish (bepul)

Windows foydalanuvchilari uchun:

- Windows: MS Office taqdimotingizni videoga aylantiring (bepul)
- Windows: ShotCut yordamida ekranni yozib olish (bepul)
- Windows: Kompyuter uchun Camtasia (30 kunlik bepul sinov muddati + \$299)

Ovoz yozish vositalari

Kurs uchun yuqori sifatli audio yozib olish biroz tayyorgarlikni talab qiladi. Uskunaning yaxshi holatda ekanligiga, yozib olayotgan hudud fon shovqinidan xoli bo'lishiga va hamma narsa aniq eshitilishiga ishonch hosil qilish kerak. Agar odamlarga dars to'g'ri eshitmasa, kursning mazmuni o'z ahamiyatini yo'qotishi mumkin. Kurs uchun to'liq ovoz o'tkazmaydigan studiya yoki murakkab yozib olish tizimi kerak emas, lekin uni iloji boricha mukammal qilish maqsadga muvofiq.

Foundr onlayn kursida ovoz yozish vositalari:

- Samson Go Mic (\$40) Chamadon tadbirkori Natali Sisson tomonidan tavsiya etilgan, ajoyib ovoz sifatini ta'minlaydi.
- Audio Technica AT2020 (\$80) O'rta diapazonli USB mikrofon,
- Blue Yeti Mic (\$129) Uyda audio yozib olish uchun maxsus ishlab chiqilgan Blue Yeti mikrofon har bir yangi boshlovchi uchun asosiy mikrofondir.

XULOSA

Malaka oshirish tizimida onlayn kursni ishlab chiqish, yaratish, shakllantirish va tinglovchilarga yetkazish ko'plab mexanizmlarning birgalikda ishlashi natijasidir va bu mexazmlar ishlashi uchun zaruriy texnologiya va vositalar bilan tanishish ko'p vaqt talab etadi. Global Industry Analysts tadqiqot kompaniyasi ma'lumotlariga tayanib, onlayn ta'lim sanoatida yuqori natijalar ko'rsatgan va obunachilar soni yuqori bo'lgan Foundr onlayn kursi tanlab olindi. Foundr onlayn kursi tajriba va tavsiyalariga asosan malaka oshirish tizimida onlayn kurs yaratish uchun zaruriy vositalarning eng ishonchli va mukammal bo'lganlari ko'rsatib o'tildi.

REFERENCES

1. <https://foundr.com/>
2. The Ultimate List of Every Tool You Need To Create Your Online Course, Written by Nathan Chan | November 27, 2020
3. How to Create an Awesome Online Course in 2022, Written by Jesse Sumrak | January 2, 2022
4. Опыт использования системы управления обучением (LMS) и автоматизированных систем тестирования в преподавании дисциплин с модульно-рейтинговой структурой курса | Stanislav Protasov | Innopolis University
5. Design of the learning course on the LMS Moodle Cloud platform | Makarchuk T.A., Demchenko S.A. | Petersburg State University of Economics
6. G.Rahmonova. Масофавий таълимнинг ўқитувчилар малака ошириш жараёнидаги аҳамияти. ЎзМУ ХАБАРЛАРИ 2021 1/5/2 (102-105 бетлар)
7. Хорижда халқ та'лими ходимларининг mustaqil та'лим шаклида масофадан малака оshirishida та'лим сифатини та'минlash масалалари. «Халқаро baholash dasturlari va та'лим сифатини tadqiq etishning dolzarb muammolari» xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari (2022-yil, 11-mart) 1-qism 370-373-b.